

- Ahmet Kerim Gültekin & İbrahim Gündoğdu, *Devrimci-halkçı yerel yönetimler/Umud ve mücadele mekânlarından deneyimler*, İstanbul: Patika Kitap, 240 s.

Değerlendiren: Muhammed Turan Çalışkan*

Kitap, 3-4 Aralık 2011 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen ‘Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler Sempozyumu’ bildirilerini bir araya getiren bir çalışmadır. Sempozyum, 34 konuşmacı ile iki güne yayılan 6 oturumda gerçekleştirilmekle beraber kitap iki bölüm ve 19 yazıdan oluşmaktadır. İlk bölüm daha çok teorik-akademik bir yaklaşımla sempozyumun ana temasına yönelik analizler barındırırken ikinci bölümde bu teorik çerçeveyi dünya ve Türkiye ölçeğinde örnekleyen bildiri ve konuşma metinleri yer almaktadır. Sempozyumun, tarihsel bağlamı itibarıyla da bilhassa kimlik siyaseti ile belirli bir merhale kat eden ve belli zeminlerde bütünleşen Kürt-sol politik mecralar açısından heyecan ve umut bağlanan bir çerçevenin somutlaşan faaliyeti olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcı profili ağırlıklı olarak akademisyenlerden oluşmakla beraber, sempozyumda düzenleme kuruluna paralel olarak sendika temsilcileri, oda mensupları, araştırmacı-yazarlar ve o tarihte görevli olan belediye başkanları da yer almıştır.

Sempozyum, kendisinden sonraki benzer çalışmaları da tetiklemiş ve yaklaşık altı ay sonra (16 Haziran 2012) yine Ankara’da ‘Halkçı Yerel Yönetimler’ başlığı altında bir atölye çalışması düzenlenmiştir. Ancak bu kesitte yakalanan ivmenin sonraki yıllarda korunmadığı ifade edilebilir. Kitabın editörlüğünü, daha çok “Tunceli’de Sünni Olmak” (2010) kitabıyla tanınan ve çalışmalarını Kürt kimliği, din sosyolojisi ve antropoloji üzerinde yoğunlaştıran etnolog Dr. A. Kerim Gültekin ile ODTÜ İİBF’den ve sempozyum tebliğcilerinden Arş. Gör. İbrahim Gündoğdu gerçekleştirmişlerdir. Sempozyum bildirilerinin titiz bir çalışma ile kitaba alındığı anlaşılmakla beraber kitabın son kısmındaki bazı konuşmaların olduğu gibi bırakılması ilgili yazıların okunmasını zorlaştıran bir durum olmaktadır.

Gerek sempozyum ilanı gerekse de kitabın ön sözünde vurgulanan noktalar, kitabın hangi saik ve arayışların ürünü olduğunu somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda, sempozyum ilanlarında amaç, neoliberal piyasacılık ve İslamcı muhafazakârlığın gölgesinde şekillenen hâkim belediyeçilik anlayışı karşısında antikapitalist bir belediyeçilik anlayışının dinamiklerini tespit etmek; halkçı-devrimci-sosyalist anlayışla yönetilen belediyelerin görünür kılınmasını sağlamak ve nihayet toplumsal zeminde üretilecek bilginin sermayenin değil halkın yararına sunulmasının yollarını tespit etmek şeklinde ifade edilmiştir. A. Kerim Gültekin’in cezaevinden ön sözünü yazdığı kitapta ise bu amaç, ulusal ve uluslararası ölçekte yerel yönetimler bağlamında yürütülen tartışmalara “antikapitalist bir çerçeveden bakan, devrimci-halkçı yerel yönetimler mücadelesi

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, İktisat Tarihi Ana Bilim Dalı.

için bir yol haritası oluşturmak ve bu mücadeleye somut katkılar üretebilmek” (s. 7-10) şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanında, henüz kitabın girişinde, neoliberal sosyoekonomik ve siyasal çerçeve ile bu çerçeveyi temsil edenler yoğun bir eleştirel tutum ile gündem edilirken bunun karşısına “ezilenlerin ve emekçilerin” yerleştirilmesi, kitapta yürütülen tartışmaların hangi sosyal aktörler arasında konumlandırılacağına ilk işareti olmaktadır. Bu çerçevede “neoliberal piyasa ekonomisinin taşeronları hâline getirilmek istenen yerel yönetimler alanında, safını ezilenlerin ve emekçilerin yanında tutanlar” (s. 10) olarak mevcut siyasi yaşamın dayattığı zorluklarla mücadele etmeye yönelik yüksek sesli bir sol jargon geliştirilmektedir. Sempozyum açılış konuşmasında S. Süreyya Önder’in, Mısır’daki İhvan örneğini zikrederek sosyal iktidar alanlarına yani belediyeleere yönelmek gerektiğini; çünkü Türkiye’de de iktidar olanların belediyeler üzerinden iktidar olduğunu ifade etmesi, ilgili arayışın projeksiyonunu vermesi açısından ayrıca önem arz etmektedir.

Kitabın *Tarihsel, Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar* başlığını taşıyan ilk bölümünde daha çok kentin oluşumu, kent-kır diyalektiği, kentin barındırdığı imkânlar ve eşitsizlikler ekseninde “iktidarın kente yerleşmesi” (s. 15); değişen yerellik anlayışları ve yerelin modernite karşısında değişen fonksiyonları ile demokrasi vurgusu ve neoliberalizm eleştirisi gibi hususlar öne çıkmaktadır. Kent odağına sarkan tartışmalarla “Kentleri ne yapmalı?” (s. 16) sorusunun cevabı aranmaktadır. Özellikle “tarihsel-toplumsal süreçlere soldan bakanların, devrimci bir pozisyonu olanların ve devrimci kuramcılarının” kente bakışını ayarlamaya dönük ilk kısımlarda gündelik hayatın kapitalist çerçeveyi dağıtmak için barındırdığı imkânlarla yapılan vurgu dikkat çekmektedir. Siyasal iktidarın yerellikler üzerindeki müdahaleleri neticesinde “günümüzde ‘kır’ ve ‘yerellikler’in hızla sermaye birikimi ve modernleşmenin içine çekiliyor/ekleniyor” (s. 26) olması bölüm boyunca hem bir şikâyet hem de önlem alınması gereken bir vakia olarak ön planda tutulmaktadır. Ancak bunun yanında, aynı yerelliklerin kendi iç dinamiklerinin kapitalist üretim ve tüketim tarzlarına meyiletmesi de analizlere objektif bir boyut katmaktadır. Bu kısımda ulus devlet karşıtlığı yanı sıra yerele dair değerlendirmelerin ulus devlet bağlamının dışına taşınmaya çalışılması dikkat çekmektedir. Bu anlamda ulus devlet, bir işletmecî mantığıyla yerel aktörlerle küresel ve ulusal ölçekteki sermaye arasında koordinatör vazifesi gören ve yerel yönetimlerin kapitalistleşme sürecini (Kalkınma Ajansları, KOBİ’ler, yerel kapitalist girişimci yaratmak) hızlandıran bir aktör olarak ele alınmaktadır.

Bunun bir uzantısı olarak devrimci-halkçı mücadelenin kır-kent denkleminde hangisinden başlayarak diğerine yöneleceği ve kime karşı olacağı tartışılmakta; bunun için de ne ile karşı karşıya olunduğunun bütüncül bir şekilde tespit edilmeden belirlenecek stratejinin yahut yürütülecek bir muhalif hareketin sahici pratikler üretemeyeceği belirtilmektedir. Bu kapsamda kuşatıcı ve “patojenik” (hastalık yayan) bir vaka olarak tespit edilen kapitalist işleyiş en temel hedef olarak belirlenmektedir. Bu eksende,

yerelin dinamiklerini harekete geçirmekten salt devlet muhalefetine hapsolmuş mücadele dilinin değişmesi gerektiğine, alternatif bir kamusallığın inşasından yerel mücadeleler arasındaki dayanışmaya kadar bir dizi öneri geliştirilmektedir (s. 33-45).

Bu bölümde yer yer devrimci/halkçı/sosyalist bir cepheden daha öze dönük ve kavramsal tartışmalar da yürütülmektedir. Bu minvalde, 'iktidar' kavramına odaklanarak yerel yönetimlere, kent nezdinde insanları kapitalizme karşı özgürleştirici bir form olarak bakılmakta ve "sosyalist insanı inşa etme" (s. 48) çabaları öne çıkmaktadır. Bu inşanın temel aktörü ise alternatif yerel yönetimler olmaktadır. Yerel yönetimler özelinde ise, belediyelerin hizmet üretmek yerine satın alması, özelleştirme, arsa spekülasyonu gibi hususlar eleştirilmekte; bunları bertaraf etme adına kentsel toprakların tümünden özel mülkiyetten arındırılarak emekçilere ve kent yoksullarının hizmetine sunulması, düşük kiralık konutların yapılması, sermayenin yerel yönetimlerdeki etkinliğinin kırılması, kent yönetimlerinin demokratikleştirilmesi ve emekçiler ile kent yoksullarının bilinçlenip örgütlenmesi gibi bir kısmı ütopyik tonlar barındıran çözüm önerileri geliştirilmektedir.

Yine bu bölümde, bazı kısımlarda ölçek daraltılarak "özerklik konusu" (s. 61) üzerinden tartışmalar yürütülmüştür. Marksist bir perspektiften, kapitalizm ve sermayenin saldırısı (tez) karşısında bu saldırıya tepki olarak ortaya çıkan çelişki ve çatışmalar (antitez) bağlamında "Yerel yönetimler, geniş yığınların savunma ve direniş refleksinin mekanizmalarından, araçlarından biri olabilirler mi?" sorusunun izi sürülmekte ve "yerel yönetimlerin özünde bir karşı çıkış olgusu" (s. 62) olduğu tespiti yapılmaktadır. Bunun yanında, emperyalizmin kendi krizlerini aşmak için başvurduğu 'özerklik, öz yönetim, mahalli idareler' gibi taktiklere dikkat çekilerek yerel yönetimlerin tümünden ideal bir olgu olmadığı ancak yine de küreselleşme çemberini kırmak üzere "yeni direniş siperleri" (s. 63) olabileceği ifade edilmektedir. Bazı kısımlarda bu tartışma Türkiye özelinde devam ettirilerek Kürt sorunu bu konudaki merkezî parametre olarak tayin edilmektedir. Türkiye'de yerel yönetimlerin özerkliğinin ancak Kürt sorunu üzerinden tahakkuk edebileceği; Kürt sorununun temel belirleyici kabul edilmesi ve özerkliğin ilkin Kürt tarafından geliştirilmiş bir öneri olarak buna olumlu cevap verilmesi önerilmekte; bu meselede çözümün "self determinasyon hakkı"nın (s. 66) tanınmasıyla mümkün olabileceği belirtilmektedir. Bu yönüyle de tartışma güncel siyasi alana (çözüm süreci, özerklik talebi vb.) bağlanmaktadır.

Demokrasi, yine bu bölümün sık başvurulan kavramlarından biridir. Bu anlamda "Bir yerel yönetimi 'devrimci' ve/veya 'halkçı' yapan nedir?" (s. 69) sorusu etrafında faşizm-demokrasi diyalektiği irdelenerek faşizmin genel ve soyut demokrasiden ziyade "aşağıdakilerin" kendi imkânlarıyla kurduğu "proleter demokrasisi"ni (s. 71) hedeflediği zikredilmektedir. Ancak değinildiği bağlam içerisinde faşizmin ifade olarak yeri bir anda neoliberalizme bırakılmakta ve demokrasinin karşıtı bir 'kötü' olarak hedef tahtasına oturtulmaktadır (s. 73). O nedenle "demokrasi meselesi, antineoliberal bir siyasal stratejinin vazgeçilmez bir ögesi hâline" gelmektedir (s. 74). Bu yüzden, günümüz solu

her ne kadar demokrasiyi bireysel hak ve özgürlükler seviyesinde tanımlasa da aslında “demokrasi bütün iktidarın halka verilmesidir yani ‘halkın diktatörlüğü’ ya da ‘halk despotizmi’dir. Bu anlamda “Sol, genel ve soyut manada demokrasi taraftarı olmakla yetinemez; kendi bir demokrasi tarifini devreye sokması elzemdir.” (s. 74). O nedenle demokrasi ile sosyalizm arasındaki içsel ilişki tekrar hatırlanmalıdır (s. 78).

Bu bölümde ağırlık noktasını oluşturan konulardan bir diğeri neoliberalizm ve onun kent düzeyinde yarattığı etkidir. “Türkiye’de Neoliberal Belediyeciliğin İki Dönemi” (s. 85) alt başlığı ile 1984-1989 arası ANAP belediyeciliği ve sonrasında hâkim olan RP belediyeciliği konu edinilmiştir. ANAP dönemi için neoliberal anlayışın kentsel politikadaki tezahürlerine değinilirken RP dönemi için ise “neoliberalizmin sosyalizasyon biçimiyle yeniden dirilişi” (s. 85) değerlendirmesinde bulunulmakta ve bu olgu “neoliberal İslamcı belediyecilik” (s. 86) olarak tanımlanmaktadır. Devamında AKP eleştirisi sadedinde, sosyal belediyecilik ekseninde bu tecrübe de “neoliberalizmin devamını sağlamak üzere geliştirilmiş bir politika” (s. 86) diye nitelendirilmektedir. Dünyada ve Türkiye’de sosyal belediyeciliğin kısa bir tarihsel panoraması sunulduktan sonra ise “beledi sosyalizm ve sosyalist/komünist belediyecilik” (s. 89) ayrımında ikincisi öncelenerek “İnsanlığın eşit-özgür geleceğini imleyen Komünist İdea’ya yönelmiş devrimci antikapitalist bir belediyeciliğin adı olarak sosyalist belediyecilik, günümüz dünyasında nasıl olmalıdır?” sorusunun peşine düşülmektedir. Ardından, bu bölümdeki birçok yazının ortak noktası olarak “kapitalizm koşullarında sosyalist belediyelerin gözetmesi gereken ilkeler” (s. 91) tespit edilmeye çalışılmakta ve sıralanmaktadır.

Dünya ve Türkiye’de Politika ve Uygulama Deneyimleri başlıklı ikinci bölümde ise daha çok tarihsel tecrübe aktarımıyla, bir önceki bölümün teorik çerçevesi somut örneklerle desteklenmekte ve yerel yönetimler düzeyinde yerel-küresel ilişki ağlarının oluşturulması için kafa yorma yoluna gidilmektedir. Bu bölümde Meksika’da 20. yüzyılın ikinci yarısında görünür olan ve 1994’te bir silahlı ayaklanma ile ülkenin güneyinde dört belediyeyi ele geçiren Zapatista Hareketi, “öz yönetim modeli” eşliğinde ele alınmaktadır. Başta olumlanan, sonrasında “kimlik siyaseti ve kültürel haklar üzerinden şekillendirdikleri mücadeleyi sınıf mücadelesi ile ilişkilendirmekte başarılı olamayan” (s. 112) Zapatista Hareketinin, “neoliberal politikalara ve küreselleşmeye karşı yaptığı güçlü çıkışın ardından zamanla gücünü yitirmesine neden olacak bir yola” (s. 113) sürüklenmesine temas edilmekte; bu tarihsel tecrübe eşliğinde “Yerel siyaset bir toplumsal mücadele ölçeği olabilir mi?” (s. 118) sorusu irdelenmektedir. Bu noktada, yerel siyasetin yerel, ulusal ve küresel aktörler arasındaki etkileşimin somutlaştığı ve tüm ilişkilerin iç içe geçmişliğinden azade bir alan olmadığı vurgusu öne çıkmaktadır.

Yine bu bölümde 1989 yılında, Brezilya’nın Rio Grande do Sol eyaletinin başkenti olan Porto Alegre’de belediye seçimlerini ilk kez sol-sosyalist bir partinin kazanması ve sonrasında gelişen süreçler konu edinilmektedir. Bu deneyim üzerinden ise “katılımcı bütçe” uygulamalarına değinilmekte, bunun işleyişi ve sonuçları aktarılmaktadır. Buna

göre, katılımcı bütçe öz yönetim modelinin mümkün olabileceğini gösteren en önemli gösterge olmaktadır. Çünkü katılımcı bütçe “Devletin dışında bir kamusal alan yaratır.” (s. 127) ve halkçı bir otonomiye can verir. Ancak öz yönetim ve yerel otonomiye dair bu iyimser bakışa rağmen aynı tecrübe yerel düzeyde idari birimin “hükûmetleşme”si eğilimine de kaynaklık etmiştir. Bu da katılımcı bütçe uygulamasının “sınırlı bir deneyim” olarak kalmasına yol açmıştır (s. 163).

Glasgow (1915-Büyük Britanya), Bologna (1970’ler-İtalya) ve Sheffield (1980’ler-İngiltere) gibi gelişmiş kapitalist ülkelerin yerelliklerinde yaşanan antikapitalist tecrübeler ise bu bölümün bir başka konusu olmaktadır. Bu tarihî deneyimlerle “katılımcı bütçe, sosyal ekonomi, topluluk sendikacılığı” (s. 143-156) modellerine/pratiklerine temas edilerek antikapitalist bir siyasetin yerel ölçekteki imkânı sorgulanmaktadır.

Aynı şekilde Hindistan solunun faaliyetleri kapsamında Batı Bengal’in Naxalbari kasabasında 1967 yılında gerçekleşen, adını radikal bir köylü isyanından alan (Kızıl Koridor), ülkenin kuzeyinden güneyine kadar 160 yönetim bölgesini elinde bulunduran “Naksalizm” (Hindistan Komünist Partisi-Maoist) hareketinin yarattığı etkiler konu edilmektedir (s. 154).

Uluslararası örneklemelerin ardından Türkiye özelinde 1977 yılı yerel seçimleri ile sosyalist-bağımsız aday olan Fikri Sönmez’in Fatsa’da (Ordu) 270 gün süren belediye başkanlığı dönemi ve uygulamalarından bahsedilmektedir. Yine, gecekondulaşma yoğunluğu ile temayüz eden ve kendi içsel mücadele, örgütlenme ve hizmet üretme tarzını geliştiren bir deneyim olarak 1 Mayıs Mahallesi (Ümraniye/İstanbul) sol bir yerel yönetimin nasıl örgütleneceği ve yönetilebileceği açısından önemli bir örneklik olarak ele alınmakta ve çeşitli boyutlarıyla tartışılmaktadır. Nitekim 1970’li yıllarda Türkiye solunun birçok fraksiyonundan izler taşıyan 1 Mayıs Mahallesi, “Türkiye’de sosyalist hareketin kent mekânına aşağıdan müdahale deneyiminin ilk örneği” (s. 175) olarak sonraki deneyimler için bir tetikleyici, bir model olarak zikredilmektedir. Bu kısımda, 1 Mayıs Mahallesi deneyimi, kentsel mekâna müdahale ederek onu kapitalizmin etkilerine açan sürecin tersine işletilmesi için araçsallaştırılmakta ve tam karşıt bir zeminde bir metot olarak somutlaştırılmaktadır: “Mekâna aşağıdan müdahale” (s. 178).

Bu bölümde daha çok teknik düzlemde gecekondular sorunundan kentsel dönüşüm projelerine uzanan bir yelpazede yoksul kesimin konut sorunu da sayısal verilerle ele alınmaktadır. Kentsel dönüşümü yürüten yerel yönetimlerin tüm ayartıcı söylem ve taahhütlere rağmen yoksul kesimin mağduriyetini kalıcı kıldığının izlerini görmek mümkün olmaktadır. Burada ise eleştirinin odağına TOKİ oturtulmaktadır.

Kitabın bundan sonraki kısmında, altı belediye başkanının konuşma metinleri yer almaktadır. Sırasıyla Tekin Türkel (*Mazgirt/Dersim*), Cevdet Konak (*Hozat/Dersim*), Mithat Nehir (*Samandağ/Hatay*), Mehmet Mübarek (*Aknehir/Hatay*), Osman Baydemir (*Amed*) ve Kenan Çetin’in (*Pertek/Dersim*) yaptıkları bu konuşmalarda kendilerinin

göreve gelme hikâyeleri, yaptıkları hizmetler, birlik olma çağrısı, AKP ve merkezî denetim eleştirisi, demokrasi vurgusu, halkçı belediye ve katılımcı bütçe vurgusu, sol belediyeler olarak farklı olma arzusu ve TOKİ eleştirisi gibi hususlar öne çıkmaktadır. Daha çok sol jargona binen bir ideolojik retorik temelinde yürüyen bu konuşmalar, kendi yönetim tecrübelerini kitabın/sempozyumun bu kısmına kadar yürütülen tartışmaların somut bir resmi olarak lanse etme çabası ile malul olup hepsinin ortak noktası, aksini dillendirmelerine rağmen yönettikleri insan kitlesini kendi ideolojik dünya örgüsünün pasif bir bileşeni olarak ele almaları olmaktadır. Böyle olunca, eleştirilen merkezî denetim ve vesayet ilişkisinin bir benzerini küçük ölçekte kendilerinin de üretmeyeceklerine dair okuyucuyu emin kılamamaktadırlar.

Genel olarak bakıldığında kitap, sol-sosyalist bir perspektifle can verilen bir arayışın ürünüdür. Yukarda bahsi geçtiği üzere, Devrimci-Halkçı Yerel Yönetimler sempozyumunun bir çıktısı olarak hazırlanan kitaptaki yazılar, belirlenen temaya sadık ve birbirini bütünleyen, örnekleyen metinlerden oluşmaktadır. İstatistiki veri ve teknik analizler barındıran yazı/lar, dışarıdan aktarılan örneklerle nispetle ülke realitesi ile daha çok örtüşmesine ve objektif analiz imkânı sunmasına rağmen kitapta genel itibarıyla cüzi bir yer işgal etmesi kitabın eksikleri arasında sayılabilir.

Kitap boyunca var olan arayışlar alternatif bir yerel yönetim anlayışına yönelmesi itibarıyla temelde politik bir ton barındırır da merkezî hükûmet-yerel idare arasındaki bürokratik ve yapısal sorunlara, Türk yakın tarihindeki alternatif arayışlarına ve dünya genelindeki deneyimlerin emsal değerine odaklanması açısından değerli analizler barındırmaktadır. Hakeza, yoksul/emekçi kesimin konut, gelecek planlaması, iş hayatı, örgütlenme imkânları vb. temel meselelerine duyarlılık yaratmak gibi olumlu bir yanı da söz konusudur. Bu yönüyle sempozyum ve kitaba somut ve özgün bir katkı olarak bakılabilir. Ancak tüm bu arayışın hemen her safhasına devlet karşıtlığının egemen olması ise hem olumlu hem de olumsuz durumlar içermektedir. Kendi iç gerilimini kurmak ve halkı ideolojisi istikametinde örgütlemek, merkezî vesayetin menfiliklerinden kendini soyutlamak gibi avantajları yanında toplumsal-tarihsel şartlar bağlamında birçok bileşeni ve faktörü ıskalayan ve en nihayetinde devlet karşıtlığının belirleyiciliğini davet eden menfilikler bu arayışın çeşitli boyutlarına yansımaktadır. Bu bağlamda kitap için sol düşünce açısından kent bağlamında samimi ve kendi argümanlarına sadık bir tartışma denilebilir. Ancak bu tartışma, bir ideal olarak dillendirilse de kuramsal Marksizm yahut kâmil bir sosyalizm çerçevesinden ziyade yer yer romantik bir sosyalizme yaslanmaktadır. Bunun yanında “mekâna aşağıdan müdahale” gibi yerelin kendi öz dinamiklerini örgütleyerek küreselleşme ve kapitalistleşmenin tahribatına engel oluşturacak bir tartışmaya girmesi de ideolojik tonlarından ayrıştırılabildiği ölçüde değerli bir imkânı barındırmaktadır.

Yine de bu sosyalist çerçeve ile ülkenin hâkim toplumsal karakteri ve kitleler arasında nasıl ilişki kurulacağı sorusu kitapta yeterince cevap bulamamaktadır. Çünkü tartışma,

daha çok küçük ölçekli yerel yönetimler bağlamında yürütülmektedir. Sempozyumda konuşma yapan belediye başkanlarının temsil ettikleri yerel yönetimler göz önünde bulundurulduğunda, çoğunlukla belli bir ideolojik-etnik-sosyal kesimden (Alevi-Kürt-Sol) bahsedildiği görülmektedir. Dolayısıyla, ölçek büyüdüğünde ilgili mücadelenin toplumun tüm bileşenleri ve katmanları nezdinde yaygınlaştırılabilir dinamikler yaratıp yaratamayacağı belirsiz kalmaktadır. Bu bağlamda kitaptaki tüm analiz ve arayışların, özelemlerin kendisine yöneldiği insan tipinin de belirsiz olduğu söylenebilir. Halk, çoğu yerde homojen bir sol blok olarak görülmektedir. Bu da hizmet alım boyutunda olmasa bile karar süreçlerine katılım noktasında herkese aynı payenin verilip verilmeyeceğini muğlak bırakmaktadır. Aynı şekilde, oldukça önemsenen devrimci-halkçı mücadeleye toplumun diğer kesimlerini katmaya yönelik bir istek, bir yaklaşım göze çarpmamaktadır. “Sosyalist insanı inşa etmek” (s. 48) arzusu halk denilince ne anlaşıldığının güçlü bir işareti olmaktadır.

Kitap boyunca yoğun bir neoliberalizm eleştirisi bulunması, solun kendi içsel meselelerini ve temel gerilimlerini kent-yerel yönetim bağlamına taşıyarak tartıştıklarına dair bir izlenim yaratmaktadır. Aynı husus bir perspektif daralması sorunu da yaratıyor denilebilir. Bir başka deyişle, yereli ve imkânlarını politik mücadelesi için sisteme karşı bir üs olarak düşünen bir perspektif (“yerel devlet”, s.118) söz konusu olmaktadır. Bu da ilgili mücadelenin ilerleyen safhalarında nereye varacağını, yapıcı ve kuşatıcı olup olmayacağını tartışılır kalmaktadır. Kısacası yerel yönetimler ölçeğindeki halkçı, alternatif ve antikapitalist arayış politik jargon ve tartışmanın gölgesi altında kalmakta ve araçsallaştırılmaktadır. Bunun yanı sıra, yerel ve küresel bazda temas edilen birçok örneğin bir süre sonra neoliberalizme yahut küreselleşmeye teslim olmasının yapısal bir zaaf mı yoksa işin doğası gereği mukadder bir netice mi olduğu hususu kitapta yeterince tartışılmayan kritik bir konu olarak yer almaktadır.

Bu noktada, özellikle yurt dışındaki sol-sosyalist yerel yönetim tecrübelerinden yapılan örneklemeler ve ilham alma çabaları, daha teorik/kuramsal öneri geliştirmek üzere zihinleri zorlamanın imkânını azaltmaktadır. İlgili örneklerin çoğunun “dışarıdan” olması ve yaşanmış deneyimler üzerinden bir teori üretme çabası, kuramsal kısmı zayıf kılmış denilebilir. Bu da çoğu yerde yerel dinamikleri gözetmeyen analiz ve çözüm çabalarına hayat vermektedir. Nitekim dışarıdaki tecrübe bazen idealize edilerek kurtarmak ve felaha ulaştırmak istenilen “halk” nesneleşip hayali kurulan dünya (*anti-kapitalist sosyalist bir dünya*) uğrunda mobilize edilecek bir unsura dönüşebilmektedir.

Sempozyum amaçları arasında tayin edilen AKP eleştirisi sempozyum amacıyla yer ettiği kadar kitapta yer bulamamaktadır. Kısa geçişler hâlinde temas edilen bu konuda da İslamcılık ile AKP’yi özdeşleştirmek ve bunun üzerinden yerel yönetim uygulamalarını eleştirmek gibi indirgemeci bir tutum ağırlık kazanmaktadır. Aynı şekilde, sempozyumda konuşan belediye başkanlarının temsil ettiği yerel yönetimler dışında Türkiye’de halka hizmet, eşitlik, adalet, hesap verilebilirlik hususlarını gözetken ve halkı

karar mekanizmalarına katan belediyelerin de var olabileceği hususu bağlam dışı tutularak doğruya giden yegâne yolun sol-sosyalist bir dünyadan geçtiğine yönelik nostaljik bir tutum ağırlık kazanmaktadır.

Kitapta, ana kavram olan kent ile iktidarın özdeşleştirilmesi eleştiri konusu olmakla beraber, tartışma kent bağlamına hapsedilerek en nihayetinde yine kent sınırları içerisinde kalan ve mevcut politik-bürokratik sınırlar ile kayıtlı bir projeksiyon üretilmektedir. Bir başka deyişle, salt kentte iktidarı ele geçirmeye odaklanan bir tarz hâkim olup kentin ontolojik zaaflarına yönelik köklü ve alternatif arayan bir yaklaşım göze çarpmamaktadır. Kenti salt neoliberalizme karşı mücadele sahası olarak görmek de bu durumu besleyen bir faktör olarak varlığını hissettirmektedir.

Yukarda bahsedildiği gibi, yerel yönetimlerin İslamcılık bağlamındaki eleştirisi yanında Tahrir Meydanı ve Wall Street gibi eylemleri “2010-2011 isyanları” (s. 23) olarak salt sol bir jargon bağlamında dillendirip bu hareketlerin kendi öz dinamiklerini ve yönel-dikleri asıl hedefi kent tartışmaları, neoliberalizm eleştirisi yahut devrimci yönetimler bağlamına transfer ederek kendine mal etme yoluna gitmek düşüncedeki tutarlılık adına dikkat çekilmesi gereken bir nokta olmaktadır. Bunun gibi, yer yer sol/devrimci bir dünya arzusunun akademik analiz ve kimliğin önüne geçtiği de rahatlıkla belirtilebilir. Ana temaya yönelik sosyal ve iktisadi analizler “Nasıl bir muhalefet?” (s. 42) sorusu eşliğinde yapılmaktadır.

Kapitalist girişimci kültürü yerelden def ettiğimizde yerelin ekonomik refahının nasıl olacağı sorusu, bilhassa yerelin ölçeği büyüdüğünde yanıtsız kalmaktadır. Bu soru, kitapta dillendirilen neredeyse tüm örneklerin bir süre sonra kapitalizme teslim olduğu tezi ile birlikte düşünülünce daha da önemli hâle gelmektedir. Bunun yanı sıra, demokrasi olgusunun kitapta pek güvenilmemekle beraber yine de ideal bir hedef ve dayanak olarak sürekli tekrarlandığını; bu konuda net ve homojen bir yaklaşımın yaratılmadığını da not düşmek gerekmektedir.

Nihayet *kent-mücadele* bağlamında solun dünden bugüne değişen eğilimlerini /öz eleştirisini de gözlemlemek mümkün olmakla birlikte toplamda, arzu edilen komünist belediyeçilik olsa da kitabın ana renginin yine kitapta eleştirilen beledi sosyalizme (*“belediye ölçeğinde sosyalizm, yerel yönetimleri kullanarak sosyalist amaçlara ulaşmayı hedefleyen reformist sosyalist hareket, s. 89*) yöneldiği rahatlıkla ifade edilebilir.